

BASIN DUYURUSU

BÜYÜKADA RUM YETİMhanESİ YIKILMASIN!

Büyükada Rum Yetimhanesi, yalnızca Avrupa'nın en büyük, dünyanın ikinci en büyük ahşap yapısı değil; aynı zamanda Osmanlı modernleşme döneminin en çarpıcı mimari ve kültürel miraslarından biridir. 19. yüzyılın sonlarında inşa edilen bu yapı, Batılılaşma ile yerel geleneklerin kesiştiği, İstanbul'un çok kültürlü hafızasını yansıtan eşsiz bir örnektir. İstanbul merkezinde silinen bu hafıza, Adalar'da hâlâ nefes almaktadır.

Yetimhane, uzun yıllar boyunca yetim çocuklara yuva olmuş, kentin çok kültürlü kimliğinin simgesi haline gelmiştir. Ancak bugün bu eşsiz yapı, "turizm geliştirme" gerekçesiyle yıkım tehdidi altındadır. 2018'de Europa Nostra tarafından "Tehlike Altındaki Yedi Kültürel Miras" listesine alınmasına rağmen, yapı 1964'ten bu yana tek bir çivi çakılmadan ayakta kalmaya çalışmış, Türkiye Ulusal Ahşap Komitesi'nin uyarılarına rağmen çöküşe terk edilmiştir. Yapı sadece taş ve ahşaptan ibaret değildir; zamanın belleğini, insanlığın travmalarını ve umutlarını taşır.

Patrikane'nin kararı ve yarattığı endişeler

Haziran 2025'te İstanbul Rum Patrikhanesi Kutsal ve Mukaddes Sinod Meclisi, Yetimhane'nin kaynak bulamadığı için turizm amaçlı işlevlerle dönüştürüleceğini duyurmuştur. Bu karar, Patrikhane'nin kutsal değerleriyle çalışmakta ve ulaşımı zor mevsimi sınırlı alandaki turizm faaliyetleri Büyükada'daki yangın riskini de ciddi şekilde artırmaktadır. Adalar'ın %60'ı ormanla kaplıdır; iklim krizi, doğal örtünün bozulması ve kontrolsüz ziyaretçi baskısı nedeniyle sürekli yangın tehlikesi altındadır.

Uluslararası ve Toplumsal Sahiplenme

Yetimhane'nin tapusu Patrikhane'ye ait olabilir; ancak tıpkı Patrikhane gibi, onu yıllardır gönüllü emekle yaşatmaya çalışan İstanbullulara ve uluslararası kültürel miras camiasına da aittir."

2012'de Dünya Anıtlar Fonu'nun izleme listesine, 2018'de ise Europa Nostra'nın "Tehlike Altındaki Yedi Kültürel Miras" listesine alınması, yapının hem yerel hem uluslararası düzeyde önemini göstermektedir.

Çağrımız ve Taleplerimiz

- Fener Rum Patrikhanesi'ni ve ilgili tüm kurumları, Yetimhane'nin daha fazla çökmesine seyirci kalmadan acil koruma önlemleri almaya;
- Patrikhane ile sivil toplum arasındaki iletişim kanallarını yeniden açmaya;
- Yapının geleceği için katılımcı, şeffaf ve bilimsel temelli bir ortak çalışma zemini oluşturmaya davet ediyoruz.

Büyükada Rum Yetimhanesi, dünyanın mirasıdır. Taşıdığı evrensel değerlerle bu yapı dünya kamuoyunun gündemine de oturmaktadır. Türkiye’de yetkili kurumlar da yıkımı kabullenmemeli, uluslararası kuruluşlarla birlikte bu anıtsal yapının koruma altına alınması için her türlü çözüme duyarlı ve Patrikaneye yardımcı olmalıdır. Bu karar, yalnızca bir bina meselesi değil; ortak vicdanımızın, hafızamızın ve geleceğimizin sınavıdır. Önce koruma!

Takipteyiz.

Adalar Hepimizin

Gündüz Vassaf

İlhan Nebioğlu (Europa Nostra üyesi)

Dünya Mirası Adalar Ekoloji ve Kültür Derneği
dunyamirasi.adalar@gmail.com

- Gündüz Vassaf (Apaçık Radyo, “Dünya Mirası Adalar” programı)

“Şu anda bulunduğum yerden yapının çöküşünü görebiliyorum... Koruma ve yaşatma sorumluluğu hepimizin. Yetimhane’nin Patrikhane rızasıyla otel yapılması, Büyükada’yı kasıp kavuracak olası bir yangına açık davettir.”

- Adalı Dergisi (Ağustos sayısı)

Yapının bahçesi, eski revir ve okul binası gibi alanlar, kültürel ve eğitim odaklı işlevlerle restore edilebilir; yapı hem ziyaretçilere açık bir miras alanı hem de küçük bir müze olarak değerlendirilebilir.